

Pasaulyje pakankamai daug siaubo, žmogaus kvailumo, prievartos, abejingumo...

Peizaže atrandu pirmą pradžią pasaulio liekanas, laisvę, harmoniją ir grožį, kurio šiandien žmonės gėdinasi.

Tai galimybė perteikti jausmus per turinį ir detalę. Tai įspūdžio matas ir stebėjimo menas.

Konkretybė mano fotografijose yra perkurta, spalva – supaprastinta.

Stengiuosi perteikti ne išorinį pasaulį.

Fotografuodama peizažą pristatau save.

Nedokumentuoju to, kas yra, tik fiksuoju tai, kaip aš matau.

Inez Baturó

Inez Baturó – fotomenininkė, leidėja, vertėja ir redaktorė. Gimė 1966 m. Starachowicuose.

Fondo „Fotografijos centras“ steigėja ir viceprezidentė (nuo 2004 m.). Viena iš „FotoArtFestival“ organizatorių ir jo programų direktorė.

Leidyklos „Baturó“ bendrasavininkė (nuo 1991 m.). Galerijos „B&B“ Bielsko Bialoje bendrasteigėja ir kuratorė (nuo 1992 m.).

Silezijos universiteto anglų filologijos absolventė (1991 m.). Šiuo metu gyvena Bielsko-Bialoje.

Lenkijos fotomenininkų sąjungos narė nuo 1999 m. 2004-2008 m. – LFS Kalnų skyriaus viceprezidentė.

Parodos „Stebėjimo menas“ (Fotografijos galerija B&B, Bielsko-Biala, 2003 m.) ir tarptautinio konkurso ir parodos „Be sienų“ (2005 m.) kuratorė.

Fotografijos spausdintos žurnaluose „Playboy“, „Voyage“, „Podróże“, „National Geographic“ ir kitur. Dviejų knygų „Beskidy“ ir albumo „Cieszyn“ autorė.

Kūriniai spausdinti albumuose „Góry Polskie“, „Bielsko-Biala“. Jos darbai ir biografija buvo įtraukti į leidinį „Mistrzowie polskiego pejzażu“ („Lenkijos peizažo meistrai“) bei prestižinį leidinį „World History of Women Photographers“, sudarytą Naomi Rosenblum (Abbeville Press, Niujorkas, JAV).

Iš anglų kalbos išvertė Naomi Rosenblum knygą „Pasaulio fotografijos istorija“ – didžiausią tokio tipo veikalą pasaulyje (Leidykla „Baturó“ 2005 m.).

Fotografuoja visų pirma peizažą, tačiau domisi ir teatro fotografija, portretu, vaikų ir mados fotografijomis. Taip pat dirba dokumentinės fotografijos srityje.

Apdovanojimai:

- Grand Prix, Jano Sunderlando kalnų fotografijos konkursas, Nowy Targ (1990 m.),
- Grand Prix, Jano Sunderlando kalnų fotografijos konkursas, Nowy Targ (1992 m.),
- Sidabrinis medalis, Jano Sunderlando kalnų fotografijos konkursas, Nowy Targ (1994 m.),
- Albumas „Beskidy“ pelnė apdovanojimą „Gintarinė knyga“ (Geros knygos leidėjų susitikimai, Gdanskas, 1995 m.);
- Albumas „Beskidy“ pelnė apdovanojimą „Gražiausia metų knyga“ (Lenkijos knygų leidėjų draugijos konkursas, 1995 m.);
- Bielsko-Bialos mero apdovanojimas kultūros srityje „Ikar 2005“;
- Kultūros ir švietimo ministro apdovanojimas už reikšmingus pasiekimus dailės srityje (2007 m.), pirmą kartą įteiktas fotografui (apdovanojimą pelnė kartu su vyru).

Asmeninės parodos:

„Kalnų pasaulis“, II tarptautinis filmų apie kalnus festivalis, Katovicai (1992 m.)

- „Beskidy“, Galerie Objective, Enschede, Olandija (1994 m.)

- „Kalnai, kalnai...“, Galerija „Pusta“, Aukštutinės Silezijos kultūros centras, Katovicai (1995 m.)

- „Šviesa peizaže“, skaidrių projekcija, Fotografijos galerija B&B, Bielsko-Biala (1997 m.)

- „Pamatyti šviesą“, Fotografijos galerija B&B, Bielsko-Biala (1999 m.)

- „Pamatyti šviesą“, LFS Senoji galerija, Varšuva (1999/2000 m.)

- „Pamatyti šviesą“, Galerija Šimtas trylika, Balstogė (2000 m.)

- „Pamatyti šviesą“, Meninės fotografijos galerija, Moravska Trebova, Čekija (2001 m.)

- „Fotografuoti aistringai“, skaidrių projekcijos, 5. Explorers Festiwal, Lodzė (2003 m.)
- „Inez Baturo“, Tarptautinis fotografijos festivalis, Meninės fotografijos galerija, Moravska Trebova, Čekija (2004 m.)
- „Inez Baturo – pristatymas“, Kalnų fotografijos bienalė, Jelenia Góra (2004 m.)
- „Inez Baturo – Fotografija“, Galerija „Dmochowski“, Paryžius, Prancūzija (2009 m.)
- „Inez Baturo“, pristatymas, Rybniko fotografijos festivalis (2009 m.)
- „Projektas – mano miestas“, Pilies muziejus, Bielsko-Biała (2009 m.)
- „Inez Baturo – fotografija“, Dekada, Krokuva (2009 m.)

***

Daugiau nei 150 metų trunkančioje fotografijos istorijoje peizažų fotografijos atliko įvairias funkcijas: rodė gamtos grožį, fiksavo kraštovaizdžių pokyčius bei jo niokojimą, buvo topografiniais dokumentais, tarnaujančiais mokslui ir pramonei, įgavo meno kūrinio pavidalą kaip menininko vidinių būsenų ir pažiūrų išraiška. Natūralaus peizažo įamžinimas traukė kūrėjus nuo pat fotografijos išradimo.

Ar yra kas geriau už fotoaparata fiksuoti mus supančio pasaulio fragmentus – pasaulio, kuris yra daugiau ar mažiau pasiekiamas ir kuris, bent jau iš pradžių, atrodo beveik nekintantis? Netgi būtinybė vežiotis su savimi nepatogią fotografavimo įrangą, skirtą nuotraukų padarymui ir išryškinimui nesutrukdė toms neramioms sieloms fotografuoti peizažą ant dagerotipų, o vėliau, po 1850-ųjų, ant kolodijumi padengtų stiklo plokščių.

Pirmaisiais fotografijos raidos metais nekaltas kraštovaizdis turėjo perteikti Dievo sukurtos gamtos pakylėtą charakterį, tad netgi nepaisydami fizinių sunkumų fotografai leisdavosi į didingų vaizdų paieškas. 1864 m. vienas iš komentatorių pastebėjo, kad „norint parodyti... gamtos grožį ir puikumą... ir protas, ir širdis turi pajusti visišką darną su begaline Kūrybos Dvasia“. Laikui bėgant, kai pokyčiai paliko savo žymę gamtos peizaže ir kai visuomenės raida tapo akivaizdesnė, tie pokyčiai taip pat tapo peizažų fotografų tema. Nuotraukos, rodančios turistus, trempiančius prancūziškąsias Alpes, ar geležinkelio tiltų ir kalnų kelių Amerikos Vakaruose statybą buvo pretekstas užkariauti laukinę gamtą. Vėliau fotografijos, rodančios erozijos pasekmes ar iškirstus miškus buvo daromos, norint parodyti naikinantį poveikį, kurį pramonė daro gamtos pasauliui. Ir tikrai, vis labiau nugalint gamtą fotografijos tapo tikrovės pakaitalu, ir nors viena vertus šiuose pokyčiuose buvo išvelgiama ir pozityvių bruožų, kita vertus, buvo tvirtinama, kad su fotografijos pagalba netgi namisėdos gali patirti jau nebeegzistuojančios gamtos grožį.

Ir netgi jei galima pasiduoti šiam poreikiui perteikti pakylėtą pasaulio, kokį jį sukūrė Dievas, vaizdą, arba galima šį poreikį pakeisti kitu, vis dėlto noras perteikti didingumo efektą iki šiol lieka svarbiu fotografijos tikslu. Būtent tai dažniausiai motyvuoja fotografus, kurie ir toliau susiduria su išpūdingomis kalnų viršūnėmis ir dangaus didybe visais įmanomais pavidalais, ir tai matyti Inez Baturo, lenkų menininkės, kuri taip pat yra ir fotografinių knygų leidėja bei „FotoArtFestival“ Bielsko-Bialoje bendraorganizatorė, kūrinuose. Iš pirmo žvilgsnio jos fotografijos gali pasirodyti įprastos, sukomponuotos iš paprastų uolų, kalnų, medžių, vienišų figūrų sniege – kam nepatinka tokios fotografijos? Tačiau įsižiūrėjus iš arčiau pastebėsime, kaip atskiri elementai įgauna magišką ir nežemišką matmenį, kaip byloja mums ne tik vaizdu, bet ir išreiškia vidinius autorės jausmus. Fotografe laukia akimirkos, kada šviesa nušvies tai, kas neįprasta, kada ji taps magišku elementu, ištirpinančiu ir suminkštinančiu formas, kada ji pripildys kalnus, uolas, medžius, netgi vienišas žmogaus figūras ramybės ir didingumo auros. Autorė taip perkuria šiuos atmosferinius ir geologinius elementus, kad priverčia mus žvelgti į šviesą ne žemišku, bet veikiau dvasiniu būdu.

Svarbus Inez Baturo kūrinių aspektas, paprastai nematomas suvokėjui, yra jos santykis į fotografijos atspaudų ruošimo techniką. Iki atsirandant skaitmeninės fotografijos galimybėms Baturo pati darė sidabrinis atspaudus, ypatingą dėmesį kreipdama į tai, kad spalva ar jos atspalvis kuo tiksliau perteiktų jos jausmus. Pastaraisiais metais autorė vis dar taip pat žvelgia į technines problemas, siekdama savo kūrinių išraiškos, tik dabar naudoja skaitmeninę techniką – ir fotografuodama, ir darydama atspaudus parodomis. Spalva tampa labai svarbus jos meninės kalbos elementas, ir menininkė daro viską, kad kuo geriau galėtų

kontroliuoti spalvinius niuansus tiek parodiniuose atspauduose, tiek reprodukuojant kūrinius įvairiausių leidiniuose.

Vaizdinis Baturio santykis į gamtos grožį kai kuriems gali pasirodyti panašus į eskapizmą – romantišką žvilgsnį į pasaulį, kuriame, pasak pačios autorės, vyrauja „siaubas, žmogaus kvailumas, prievarta, abejingumas“. Tačiau taip pat galima į šią fotografiją žvelgti optimistiškiau, kaip teigini, jog harmonija ir grožis egzistuoja, ir jie gali tapti priešnuodžiu nežmoniškam pasaulio veidui.

Naomi Rosenblum

Knygų „A World History of Photography“ autorė (Abbeville Press, Inc., Niujorkas, JAV) ir „A History of Women Photographers“ (Abbeville Press, Niujorkas, JAV) bei kitų publikacijų autorė.